

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

10. Triplex liberi arbitrij status, ad bonum, vel malum, & ad utrumque. Vnde haec restrictio ad unum, vel indifferentia contrarietatis nascatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

hoc vel illud bonum diligit, sed quod sit potentius ad non peccandū, hoc est, stabilis, & in iustitiā (quā Deus noster est) dilectione confirmatus. Causam enim cur sit liberius istam reddit, quod cum Adami arbitrium ita liberum fuerit, ut potuerit non peccare; *Hoc autem,*

Lib. 22. de Civit. c. 30.

inquit, nouissimum eo potentius erit quo peccare non poterit. Nimirum, iuxta doctrinam quam ex eo paulo ante produximus, quod arbitrij libertas sit etiam potestas eius: & proinde quod liberius, eō potentius ad iustitiam diligendam.

Ibid.

Sed omnia ista tria, & terminum à quo libertatis, & ad quem, & modum liberationis per delectationem caritatis simul eleganter in eodem illo libero de Civitate complexus est: *Erit ergo illius civitatis & vna in omnibus, & insuperabilis in singulis voluntas libera.* Et in quo libera? Num quia indifferentius ut eligat hoc vel illud bonum? *Ab omni malo liberata.* Ecce terminum à quo: *& impleta omni bono.* Ecce terminum ad quem, quia boni, id est, Dei dilectione plena est. *Fruens indeficienter aeternorum iucunditate gaudiorum.* Ecce liberationis modum. Hoc est enim quod ante alijs verbis expresserat usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberationem: quae delectatio indeclinabilis non est alia, nisi fructio indeficiens aeternorum & iucunda gaudiorum. Hoc libertatis à peccato incrementum & felicissimum complementum & modum, alijs verbis eodem sensu circumscriptis alibi: *Pro sanandis (membris) orare debemus, ut absolutissima cui nihil addi possit sanitate (quae charitas est) perfecta Dei suavitatem plenam libertatem persequamur.* Ecce absolutissima beatorum sanitas, perfecta suavitatis, plena libertas est. Et rursus alibi, pari verborum evidentia & efficacia: *Quia peccavit voluntas secuta tota sanetur infirmitas, & accipitur tanta libertas, in qua sicut necesse est permaneat beatè vivendi voluntas, ita sit etiam bene vivendi & nunquam peccandi voluntaria felicitas, necessitas.* Summam hic beatè libertatis in tribus sitam esse declarat. Primo in eo quod tota sanetur infirmitas, quae, iuxta perpetuam Augustini phrasim, est illud ipsum peccatum quod concupiscentiam dicimus, à quo proprie veluti termino à quo efficitur liberi, ea libertate qua nos Christus liberauit: secundo in eo quod perpetua sit voluntas beatè vivendi, quae non est alia nisi voluntas fruens aeternorum iucunditate gaudiorum, seu indeclinabilis plenae iustitiæ delectatio. Vbi proprie exprimitur modus liberationis per ineffabilem illam caritatis suavitatem, quae facit ut nulla peregrina peccati vel concupiscentig delectatio amplius irrepere queat. Tertio in eo quod simul permaneat non peccandi beneque vivendi voluntaria felicitasque necessitas, hoc est, voluntas felix, immutabilis, & necessaria (ut ita nostri seculi verbo & sensu loquar) non peccandi recteque vivendi; qui propriissime est terminus ad quem fit illa suprema beatissimaque liberatio. Omnia denique tria non sunt aliud, quam id quod in libris de Civitate Dei dixerat, voluntas libera, liberata omni malo, & impleta omni bono, fruens indeficienter

Lib. de nat. grat. c. 58.

Lib. de pers. fact. iust. c. 4.

aeternorum iucunditate gaudiorum: vel, ut brevius aetatis nostrae phrasi loquar, *amici beatissimus,* diversis respectibus quasi à diversis lateribus consideratus. Nonne videtur Augustinus, quantum ex istis omnibus eius testimonijs liquet, ne solum se quidem unquam de absentis illis glossis verborum eius, quae in nonnullis proferuntur? Si enim illas de industria declinare voluisset non potuisset ab eis longius recedere, non solum in explicanda maiori libertate beatorum, sed etiam suam quacumque praesentis vitae. Hoc enim confidenter mihi asserere licet, cuius probationem in suum locum differo, in univertis voluminibus quae contra Pelagianos exarata sunt, totoque illo conspectu de salute, destructivae per gratiam arbitrij libertate, non aliam ullam elucere libertatis arbitrij faciem, quam produximus, nec esse vestigium ullum, quo Augustinus unquam de tali indifferenti libertate ad eligendum hoc vel illud bonum cogitasse, multo minus ad eam depellendam calumniam causa confugisse videatur. Constantissima quippe doctrina eius, paucis verbis quicquid de libertate respectu termini à quo, ad quem, modi liberationis quorumcumque sive aegrotorum sive sanorum, dictum est, complectentibus, comprehenditur: *Hac voluntas tanto erit liberior, quanto sanior, tanto autem sanior, quanto diuina gratia, misericordiaeque subiectior.* Nam illa gratia est quae sanitatem, id est, charitatem, illa est quae suavitatem, hoc est, omnem charitatem, illa est quae non peccandi necessitatem, hoc est, indeclinabilem charitatem, & per hoc summam à servitute peccati libertatem arbitrio voluntatis impertit. Haec enim est lex libertatis non servitutis. Qui sic Doctor beatissime & profundissime? *Quia charitatis vitique non timoris.* Homines enim facit carnalis timor & cupiditas servos, peccati seu cupiditatis, Evangelica fides, spes, & charitas liberos. Nam idcirco in bene agendo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis.

CAPVT DECIMVM.

Triplex liberi arbitrij status, ad bonum, vel malum, & ad utrumque. Vnde haec restrictio ad unum, vel indifferentia contrarietatis nascatur.

HAtenus duo illa membra libertatis explicuimus quibus terminus à quo libertatis exprimitur, libertatem à iustitia, & à peccato, seu, ut hoc saeculo loquuntur usitatus, comparatione termini ad quem, libertatem ad malum & ad bonum. Nunc aliquid breuiter dicendum est, quomodo illae libertates arbitrij à diversis statibus eius participantur. Nam quamvis liberum arbitrium seu libertas eius, illa generalis, quam initio tractatus huius explicuimus, sit in univertum proprietatis creaturae, imo naturae rationalis & intellectualis, non tamen in omni supposito eandem suorum actuum latitudinem habet. Generatim quippe tam late patet liberum seu libertatis arbitrium, quam voluntatis arbitrium, quia liberum arbitrium & voluntatis

Epist. 85.

Lib. de nat. & grat. c. 57. Lib. 3. ad Bonif. c. 4.

Lib. de natura & gratia c. 63.

tatis arbitrium apud Augustinum idem esse declarauimus. Voluntas autem, prout natura quam afficit, diuersa fuerit, vel etiam prout in eadem natura potius premittitur, ex prouiso proposito profluentibus se discreuerit, ad actum plura paucioraque genera dilatatur aut restringitur.

Quomobrem sicut diuina natura, bonitas immutabilis est, & indefectibilis quia simplex, ita voluntas aequae simplex, ad quam bonitas proprie spectat, ab amando hoc bono, hoc est seipso, neque mutari neque deficere potest: ita ut quicquid amauerit, praeter se, non nisi sub eadem illa suprema bonitate, & ad eandem illam supremam bonitatem referendo amare possit: quae cumque vero creata natura, hoc ipso quo ex nihilo facta, neque simplex est, etiam mutari & deficere potest: *Et bonum solum*

lib. de ciuit. c. 10.

lib. 36.

lib. 11.

lib. v. conu. c. 10.

lib. de ciuit. c. 30.

simplex inquit Augustinus, & ob hoc solum incommutabile quod est Deus. *Ab hoc bono creata sunt omnia bona, sed non simplex & ob hoc mutabilia.* Et alibi: *Vnde colligitur non ob aliud res desicere, vel posse deficere, nisi quod ex nihilo facta sint.* Ex hac igitur defectibilitate, qua ad nihilum, tanquam ad solum patrium vergit, omnis creatura rationalis hoc habet, ut etiam voluntas eius a veri & summi boni dilectione, aliud inferius bonum, quod non debuit, amando, deficere, hoc est, peccare possit: *Voluntarius enim defectus, quo anima rationalis ad ea quae infra sunt condita conditore suo deserit, ad nat. assellum, hoc est quod peccatum vocatur.* Ex illa igitur naturarum diuersitate nascitur duplex arbitrij status naturis ipsis congruus & adnatus, ut arbitrium naturae incommutabilis peccare non possit, mutabilis possit. Haec enim uti voluntatem ita etiam libertatem ad malum declinare potest, illa non potest. Ista utriusque naturae & arbitrij proprietates, si naturam spectes, immutabilis, & in beatis damnabilisque permanet. Nam etiam nunc beati & daemni mutabiles natura sua sunt, quandoquidem Deo volente mutarentur, sed remuneratione donationeque factum est, ut illa naturalis in utramvis contrarietatis partem flexibilitas amplius flecti nequeat. *Aliud est esse enim Deum, aliud partem Dei. Deo natura sua peccare non potest: particeps vero Dei ab illo nec potest peccare non potest.* Sic igitur Creatoris arbitrium liberum est, sed ita ut non nisi bonum velle possit: creaturae itidem liberum, sed ita ut & bonum velle possit & malum. Nam hoc ipsum, a bono scilicet increato, cui amore adhaerebat, deficere posse, hoc est, ei posse velle malum.

Cum tali ergo arbitrio in utramque partem libero & flexibili conditus est angelus & primus homo; sicut hoc accuratius ex Augustino in initio demonstrauimus. Nam quamuis angelus, & in primis, Adam, Scriptura testis, rectus conditus fuerit, hoc est, cum voluntate rectitudinem aeternae veritatis amante, nec in creaturas adhuc illa concupiscentia vel amore curuata, talis tamen fuit, ut deserere posset rectitudinem suam, ut pote in quo nonnumquam illa bona voluntas qua diligebat istud

A incommutabile bonum, ita torrente voluptatis inebriata & firmata fuerit, quin adhuc leatum illud amoris vinculum posset abrumpere, & ita bene velle posset & male. Quomobrem ille primus est in creatura liberi arbitrij status, ad utramque non solum contradictionis, sed & contrarietatis partem prorsus flexibilis & indifferens: ita diuina iustitia praemium & supplicium liberorum voluntatis motuum temperante, ut quod quisque sibi fruendum liberè delegisset, siue creaturae, siue creatori, siue peccatum, siue iustitiam, hoc ipsum ei permittendo vel donando, stabiliter velut praemium retribuere. Angelos itaque qui seruata voluntatis rectitudine sibi similes manserant, sibi similiores fecit, ut & ipsi ad illum libertatis apicem, quo peccare, hoc est, iustitiam adamatam amittere non possent, suo auxilio condescenderent; eos vero qui iustitia derelicta peccatum adamauerant, stabili ac perpetua peccati seruitute multauit. *Deus enim, ut Augustinus, iustitiam moderatur, ut pro cupiditatibus & electionibus suis, seruitutes eorum, libertatesque distribuat.* Ipse enim sicut naturarum omnium creator est, ita voluntatum bonarum adiutor & remunerator, malorum autem relictor & damnator.

Lib. 83. q. 99.

Lib. 14. de ciuit. c. 26.

B Ex hac igitur spontanea creaturae rationalis in utramque partem liberrima discretionem, illa aequabilis libertatis indifferentia, velut bilancis aequilibrium perijt. Magno enim impetu voluntatis pars altera creaturae rationalis sursum raptam, deorsum altera precipitata est; & iustitia utramque prosequente, cum nihil esset quod utriusque ponderis impulsu auferret aut minuere, ubi voluntas uniuscuiusque cecidit, ibi mansit. Sic aliud duplex libertatis genus, vel duplex status potius exortus est, vnus in quo quemadmodum Deus, creatura Deo simillima & eiusdem boni amore stabilita, iam nihil mali amplius velle potest; alter in quo creatura Deo dissimillima & boni sui amore spoliata, nihil boni. Nam cum concupiscentia peccati, sibi velut victo, & in seruitutem eius additio dominante, se liberare non possit, non potest etiam ad illud aequilibrium per se redire, nisi gratia liberauerit. Nec tamen idcirco arbitrium liberum esse desinit. Non enim in eo libertas arbitrij sita est, ut utrumque genus actuum bonorum malorumque possit aequaliter, sed ut in quoscumque actus potestatem habeat, siue in bonos siue in malos, in illos liberè feratur voluntate. Cum enim hoc liberum sit, quod est in potestate voluntatis, actus illi alterius partis, quorum potestate caret, non sunt amplius in ipsius potestate, ideoque nec in ipsius libera voluntate, proinde nec liberi: sed respectu oppositi generis arbitrium est liberrimum, eoque liberius, siue vera, siue serui libertate, quo minus ab illis alterius partis amore retrahitur & impeditur, sicut hoc in ipso libertatis archetypo creatore omnium, in beatisque creaturis eius, Augustino sapius teste, & omnibus Theologis consentientibus perspicuum est.

Ex quo profectò consequenter liquet, quod illa

illi maior quasi latitudo libertatis respectu tam boni quam mali, quæ in illo primæ uo hominum & Angelorum statu apparuit, non ex natura, multo minus ex perfectione liberæ voluntatis fluxerit, sed potius ex ejus naturali & concreata imperfectione, qua ex perfectione vera libertatis sua voluntate excidere potest, nisi Deus impediatur unde fieri non potest, ut ista latitudo actuum liberæ voluntatis, sit natura vel perfectio libertatis, sicut fieri non potest, ut potestas claudicandi sit natura vel perfectio potestatis progressiue, vel potestas errandi intelligentiæ, vel mortalitas hominis, vel ærotabilitas carnis. Nullius enim naturæ perfectio in eo sita est, quod possit in agendo vel essendo deficere, sic videlicet, ut si Creatoris beneficio impediatur, perfectio naturæ vel natura ipsa destruat. Poterat igitur Deus talem humanam & angelicam instituere naturam, ut solus eam delectaret Deus, ejusque voluntati sine ullo non solum impedimento tentationis, sed etiam possibilitate defectionis obtemperaret, sicut nunc pars ejus quædam in cælis immobiliter & indeficienter obtemperat. Non enim ideo liberum arbitrium non habet, quia peccata eos delectare non possunt.

*Lib. 22. de
Cinis. c. ult.*
Magis quippe esset liberum, à delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. Nam Deum ab initio creaturæ suæ, conferre non potuisse sine præiudicio libertatis, quod ei postea sine præiudicio libertatis contulit, ut ei amoris perfectione simillima,

A nec ipsa posset sua libertate deficere, hoc est, bonam liberamque voluntatem amittere, per absurdum est. Quapropter neque natura liberi arbitrii, neque perfectio libertatis, imo neque status viatoris fuisse violatus, si talem Deus hominem angelumve condidisset, ut cælestis delectationis magnitudine & firmitate liberum eorum arbitrium non posset creaturam Creatori diligendo præponere. Hoc enim contra dubium in Christo Domino sine detrimento libertatis ejus, sine interitu status viatoris, & quod est mirabilius, una cum ipsa beatifica visione & amore cõigit; & in sanctissima ejus Matre eo facilius, quo inferiore gradu & alio ex capite contingere potuit. Nimirum ut etiam illa sublata concupiscentia, gratiæque magnitudine voluntatem ejus inseparabiliter confirmante, etiam sine beatifica visione peccare non posset. Quod iuxta Augustini principia probare non est difficile, sed non est huius loci. Non ergo natura vel perfectio libertatis, sed connaturalis ordo rerum, quæ ab imperfectis ad perfectiora progrediendum esse præscribat indifferentem illum libertatis gradum ad bonum & malum postulavit: *Ser. Ibid. 16*
uandi gradus erant, inquit Augustinus, diuini muneris, ut primum daretur liberum arbitrium, quo non peccare posset homo, sicut & peccare. Notissimum quo peccare non posset, atque illud ad comparandum meritum hoc ad recipiendum præmium pertinere.

CAPVT XI.

Error Pelagianus est, requiri ad libertatem, indifferentiam ad bonum & malum: sed potest esse libertas, destructa ad malum.

Q Vamobrem perperam de liberi arbitrii natura philosophantur, qui hominem vel angelum non liberi arbitrii futurum esse suspicantur, si non æqualiter eorum voluntas flecti potuisset aut etiamnum posset in bonum & malum. Error iste à Pelagianis patronis ejus fidelissimis originem ducit. Principium enim apud ipsos primo verum & indubitatum fuit, non esse liberum cui non in utramque contrariorum, bonum videlicet & malum, par potestas est. Quod fusè à nobis in illo opere quo Pelagianis erroris dogmata lustrauimus eorumque sensum explicuimus, demonstratum est. Hic vnus aut alter Iuliani locus sit instar omnium: rem enim ibi fecimus exploratissimam. Sic ergo definit ipse libertatem arbitrii: Libertas arbitrii in admittendi peccati & abstinendi à peccato, possibilitate consistit. Ex qua regula, necessitatem omnem siue boni siue mali penitus excludendo, statim colligit: Si ergo est, ut ratio prodidit, arbitrii libertas propulsatrix necessitatum, ut nemo

*Vide lib. 2.
de heresi
Pelag. c. 1.
& sequenti.*

*Lib. 1. operis
imperf. f.
118.*

f. 122.

A sit vel bonus vel malus, cui non sit liberum esse contrarium &c. Et insultans fundatissima doctrinæ Augustini, qua in libris ad Bonifacium dixerat, voluntatem quæ libera est in malis, liberam non esse in bonis: Non minore plane stultitia professione, inquit, quam profanitate liberum vocas, quod dicit nisi vnum velle, non posse, hoc est, vel solum bonum vel solum malum. *fol. 118*

Doctrinam istam hauserat ex Pelagio præceptore suo & istius erroris fonte Iulianus. Nam Pelagius in fidei suæ libello, quem ad Pontificem Innocentium sui purgandi causa destinauerat, his verbis sententiam suam de ista in utramque partem pari potestate comprehendit: Nos vero dicimus hominem semper & peccare & non peccare posse, ut semper eos liberi consistamus esse arbitrii. Quo nihil aliud significat, quam id quod clarius discipulus eius pro palauit, non esse liberi arbitrii hominem, nisi semper & peccare possit & non peccare. Sententia ista sub Hieronymi nomine citari subinde solet, & in opusculo quod inscribitur: *Symboli*